

Listerióza

Mgr. Aleš Peřina, Ph. D.

Původce onemocnění

- *Listeria monocytogenes*
 - Gram pozitivní tyčkovitá bakterie
 - Aerobní nebo fakultativně aerobní
 - nepohyblivá při teplotě nad 30 °C
 - růst při teplotách 0 až 50 °C (opt. 25 °C), až 10 % NaCl
 - Rozšíření v prostředí (půda, voda, siláže)
- Neapatogenní druhy
 - *L. innocua*, *L. Ivanovii*, *L. seeligeri*, *L. welshimeri*, *L. Grayi*..., **indikátorový význam**

Historie

- Přelom 19. a 20. stol.:
 - Joseph Lister (1827 – 1912): anglický chirurg, objevení příčiny pooperačních sepsí, zavedení antiseptických postupů
- Rok 1926:
 - Cambrigde: úhyn ptactva, objevena neznámá bakterie pojmenovaná jako *Bacterium monocytogenes*
- Rok 1940:
 - Finální klasifikace jako *Listeria monocytogenes*

Historie

- Rok 2001:
 - Francie: 2 lidská úmrtí po konzumaci paštiky, průkaz *L. Monocytogenes*
- Současnost:
 - Opakovaně zvýšené množství *L. monocytogenes* v lahůdkářských výrobcích v ČR i zahraničí
 - Nařízení ES č. 2073/2006 o mikrobiologických kritériích
 - Zaměření kontroly na výskyt listerií v rizikových výrobcích

Zdroj nákazy

- Člověk
- Savci
- Ptáci

Cesta přenosu

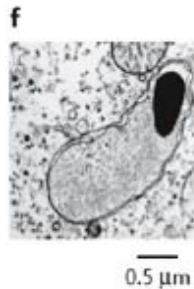
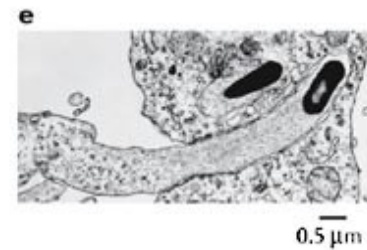
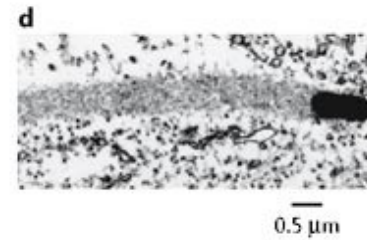
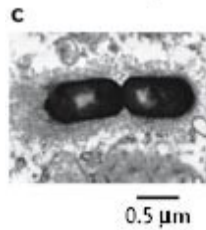
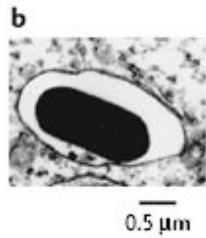
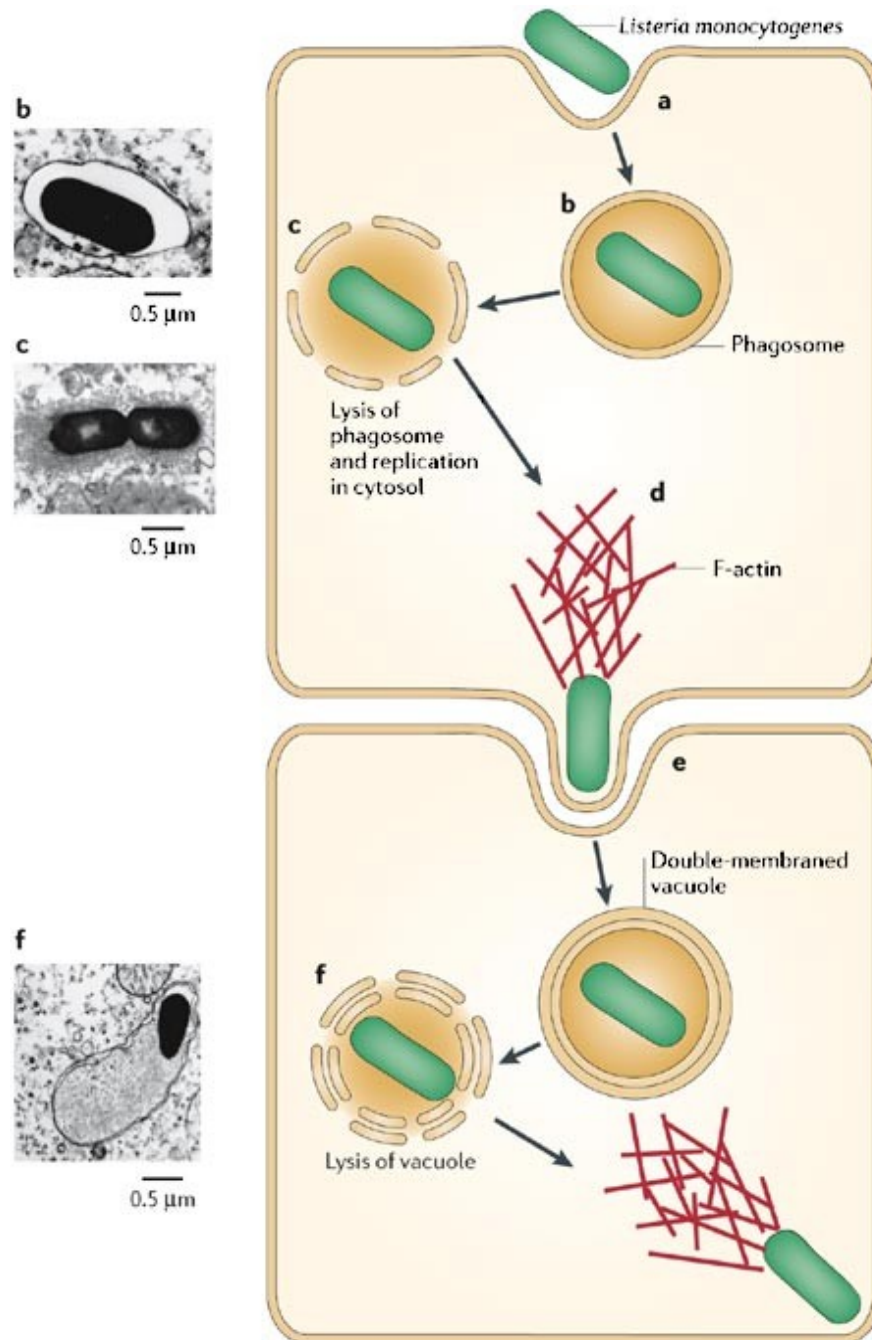
- Konzumace kontaminovaných potravin
- Přenos z matky na plod

Patogeneze

- Intracelulární parazitismus
 - 1) Adheze k cílové buňce (enterocyt, leukocyt, buňky CNS)
 - 2) Lýza stěny vakuoly (fagosomu) vlastními fosfolipázami
 - 3) Intezivní množení v cytoplazmě
 - 4) Napadení sousedících buněk

Klinický obraz

- Jinak zdraví jedinci:
 - Bezpříznakový průběh
 - Někdy gastroenteritida
 - Mírné chřipkovité onemocnění
- Těhotné ženy
 - Transplacentární infekce plodu
 - Potratu
 - Plod mladší 28 týdnů nebo hmotnost menší než 1.000 g
 - Porod mrtvého dítěte

Klinický obraz

- Jedinci s imunodeficitem
 - Hnisavá bakteriální meningoencefalitida
 - Intenzivní bolest hlavy
 - meningeální dráždění (delirium, koma)
 - Mozkový absces
 - šokový stav
 - Smrtnost až 60 %
 - Listeriová endokarditida
 - Listeriová peritonitida

Inkubační doba

- 3 až 70 dní
- Průměrně 21 dní

Infekční dávka

- 10^8 buněk
- Rizikové skupiny 10^2 až 10^3 buněk

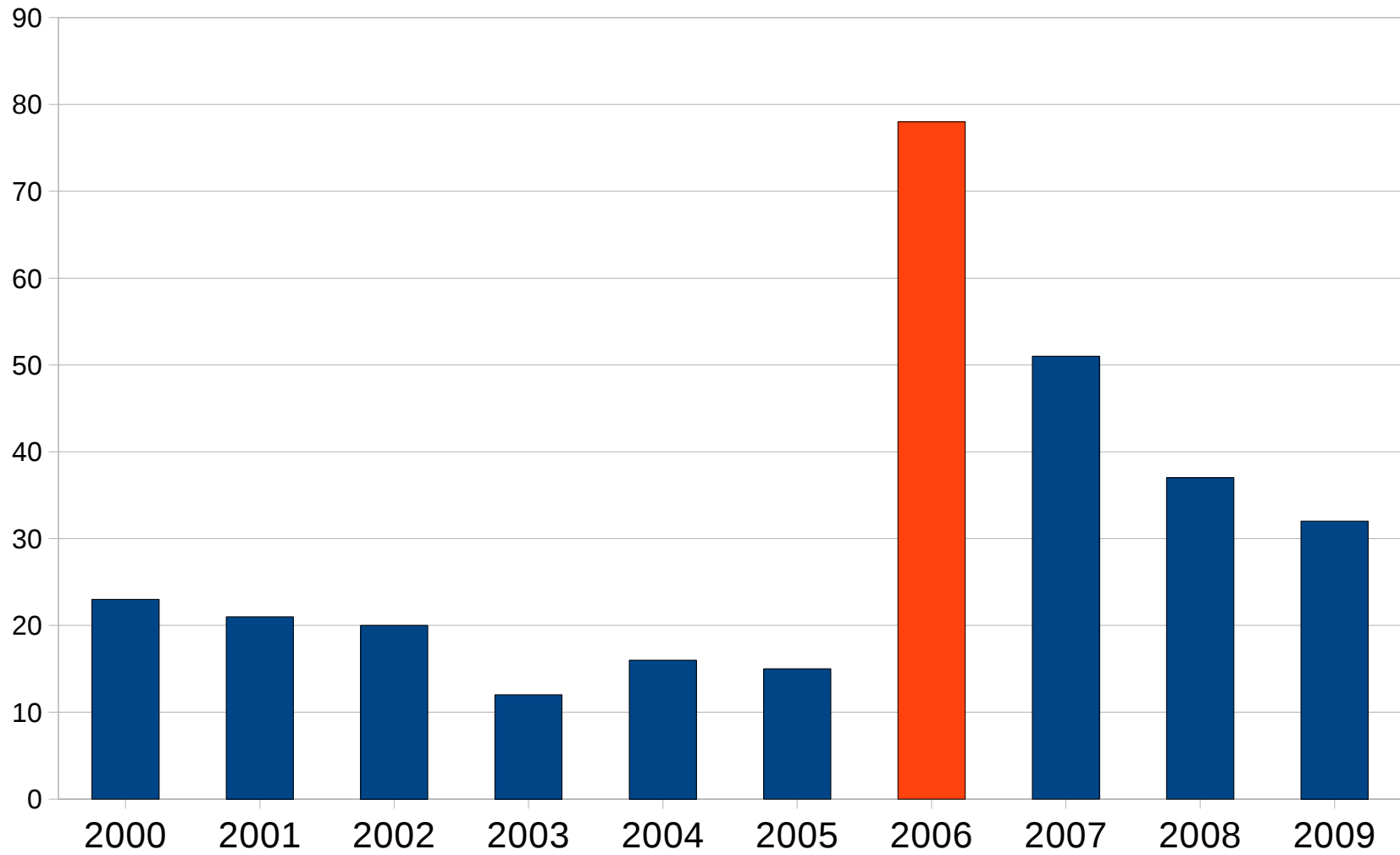

Diagnostika

- Anamnéza
 - Konzumace rizikových potravin
 - Zrající mléčné výrobky, lahůdkářské výrobky, cukrářské výrobky, nepasterované mléko
 - Dřívější onemocnění (imunodeficit)
- Klinický obraz
- Laboratorní diagnostika
 - Izolace *L. Monocytogenes* z krve, mozkomíšního moku, amniotické tekutiny...

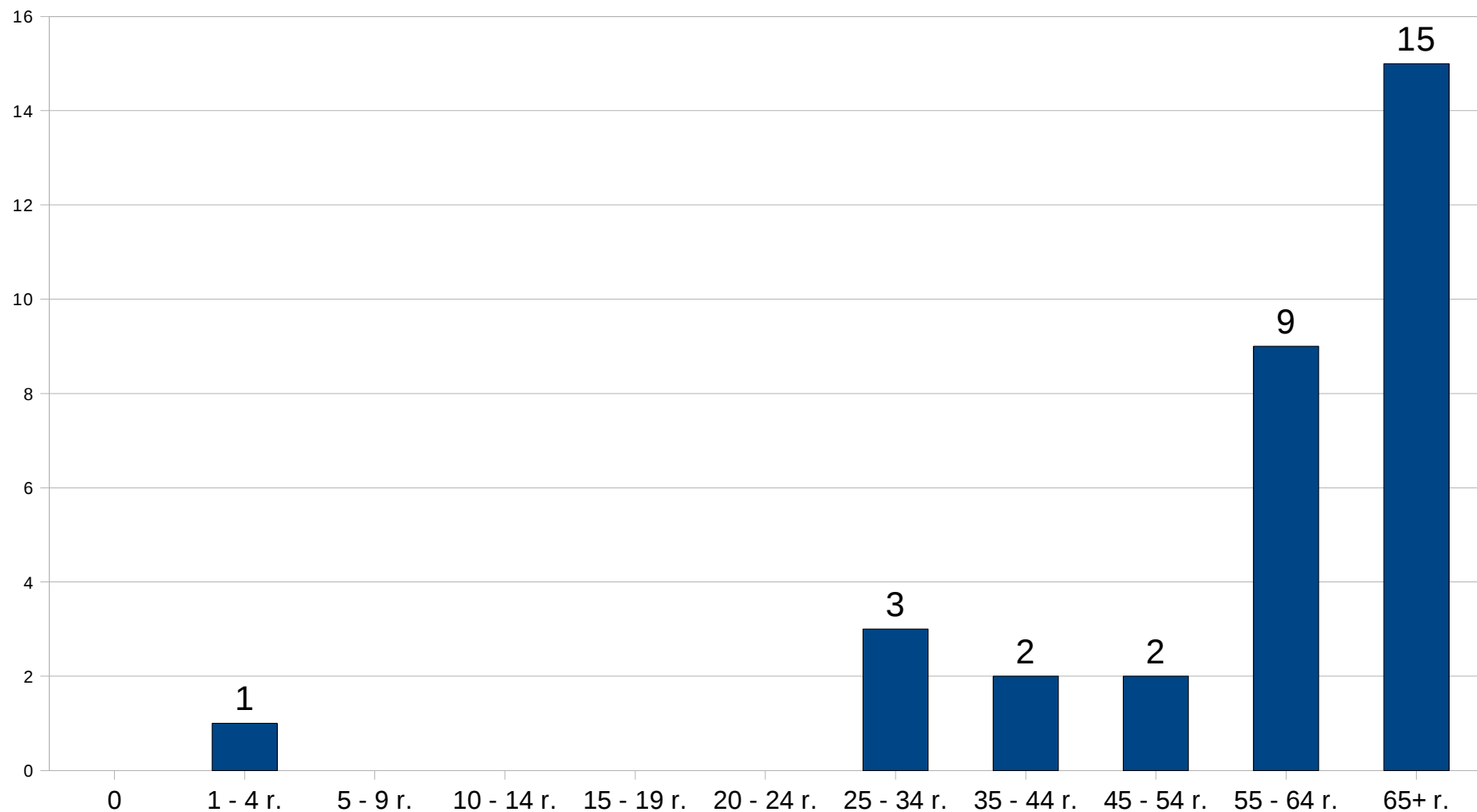

EPIDAT

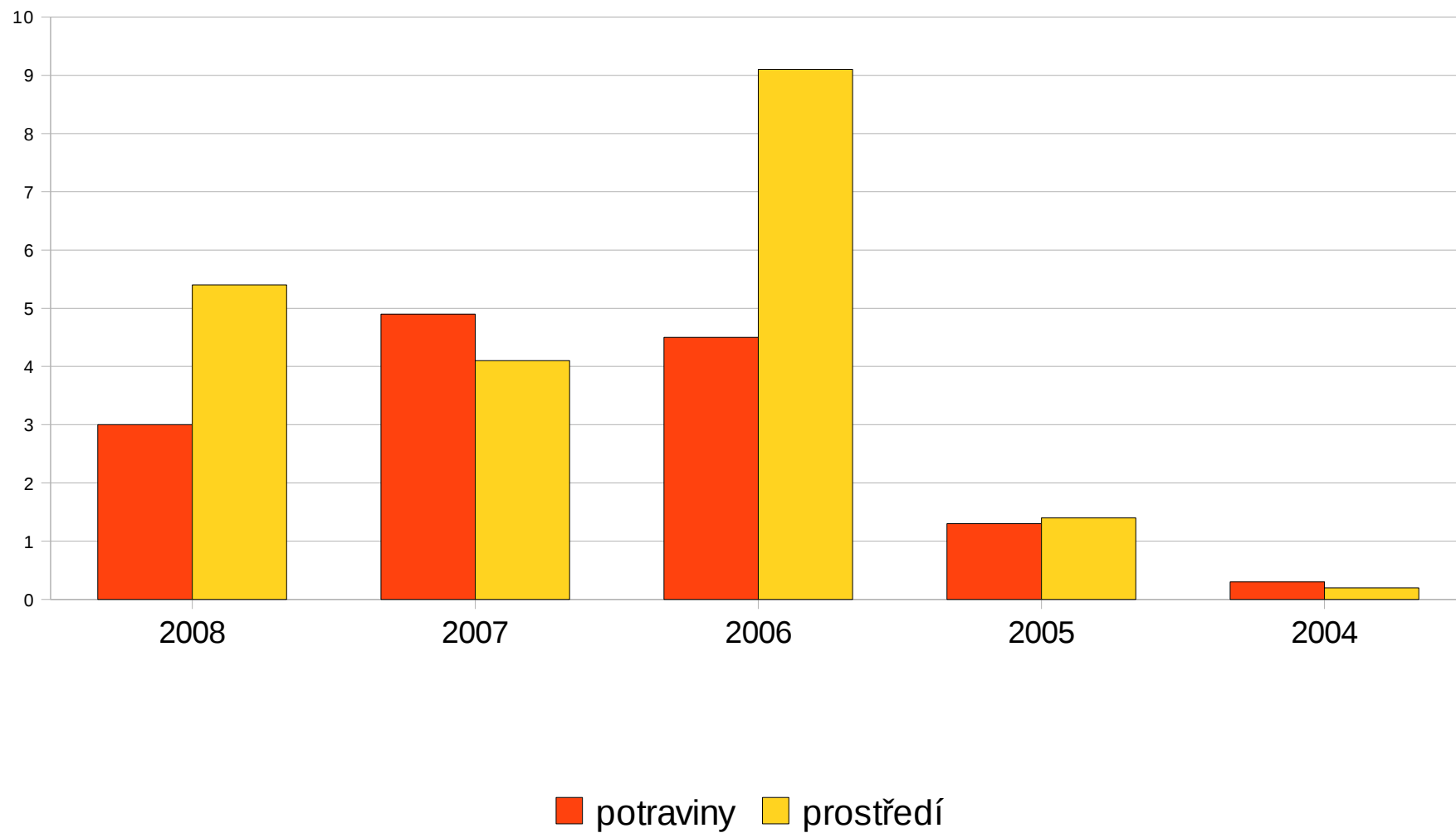

Listerióza v ČR, 2009, UZIS

(Věkové kategorie)

SVÚ Olomouc nevyhovující vzorky

ICBP, 30. 8. 2010

- Podle roční zprávy dánského Národního potravinářského institutu (DTU) onemocněl v r. 2009 v Dánsku listeriózou dvojnásobný počet osob (97 osob) než v r. 2008 (51 osob),
- Listerióza postihuje především staré a oslabené osoby, děti a těhotné ženy. V Dánsku bylo 85 % postižených nad 60 let, (32 % nad 80 let).
- Byl proveden rozsáhlý monitoring, ale nebyly zjištěny potraviny, které by překračovaly limity stanovené v EU. Předpokládá se, že příčinou mohou být měkké sýry a uzené ryby a masa, jejichž spotřeba se u starších lidí v posledních 5 – 10 letech výrazně zvýšila.

Výskyt

- Sporadický nebo epidemický?
- Efekt cíleného vyhledávání nebo změny ve spotřebě potravin?
- Epidemiologická bdělost, dozor nad potravinami
 - Nařízení ES č. 2073/2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny
 - Konec výrobního cyklu: 0 KTJ/100 g nebo ml
 - Distribuční síť: 100 KTJ/100 g nebo ml
 - Potraviny pro zvláštní výživu: 0 KTJ/25 g nebo ml

Vnímavost

- Vysoká
 - Novorozenci
 - Oslabené osoby (malignity, HIV/AIDS, diabetes mellitus, transplantování, osoby nad 65 let věku)
- Nízká
 - Starší děti a dospělí

Preventivní opatření

- Výroba a distribuce potravin
 - Prověřené, kvalitní suroviny
 - Sanitace prostředí, prevence „vlhkých míst“
 - Chladicí řetězec
 - Prevence křížové kontaminace
 - Ochrana hotových potravin
 - Cenovky v potravinách
 - Odstraňování odpadu
- Chování spotřebitele
 - U vnímavých skupin omezit konzumaci rizikových potravin

